

must submit as in general lines to the subject aims of studies so to the aims of forming of key competencies. Realization of complex pedagogical diagnostics assists the exposure of level of formed of key competencies students facilities of textbook of physics and methods of their correction.

Keywords: *educational diagnosis, competency hike, key competencies, textbook of physics, elementary school.*

УДК 372.854

БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНІСТЬ СУЧАСНОГО ПІДРУЧНИКА

К. Д. Новченкова,

заслужений працівник освіти України,

Хмельницький ліцей №17, учитель – методист хімії, учитель Сороса

e-mail: novkat@inbox.ru

У статті розглядаються особливості сучасного підручника хімії, який має функціонально забезпечити вивчення хімії, як на рівні стандарту, так і на академічному та профільному рівнях.

Ключові слова: *функції, компетенції, технології навчання, дистанційне навчання, профільне навчання, інклюзивна освіта.*

Постановка проблеми. Основою розвитку сучасної системи освіти є нова парадигма освіти, якою учня визнано, як головну фігуру навчально-виховного процесу, а головними завданнями – формування конкурентоспроможної особистості, здатної до самонавчання, самовдосконалення, креативного мислення та до успішної самореалізації впродовж всього життя. Особливістю розвитку загальної середньої освіти є впровадження компетентнісного підходу в навчальний процес, однією із характеристик якого, є формування вміння навчатись, здобувати знання самостійно, працюючи з підручником, посібником, електронним носієм, мережею Інтернет тощо.

Оскільки ключовим серед багатьох джерел інформації, в навчально-виховному процесі залишається підручник, проблема сучасного підручника, його відповідність вимогам стандартів середньої освіти та навчальним програмам, його роль щодо результативності навчання та якості освіти залишається актуальною.

Аналіз останніх досліджень. Тенденція створення підручників нового покоління в останні роки має позитивний вплив на процес навчання і кінцевий його результат. Позитивним, на наш погляд, є широкий спектр різноваріантних, різнорівневих підручників та навчальних комплектів для одного і

того ж класу різних авторів зокрема, що видаються. Це безперечно розширює навчальні можливості для учня і поповнює методичне забезпечення уроків хімії для учителя. Важливим також є і те, що нові підручники конкретно відповідають рівню стандарту, академічному чи профільному рівню. Проблема творення сучасного підручника розглядається в наукових працях вітчизняних та зарубіжних вчених: Топузова О. М., Савченко О. Я., Туринської Н. М., Вашенко Л. С., Лернера П. С., Хуторського А. В., Матяш, Ю. Величко Л. П., Бібік Н. М. та інші. В системних дослідженнях науковців обґрунтовані основи закономірностей створення навчальних книг, які мають забезпечувати підготовку сучасної компетентної особистості випускника.

Формулювання мети статті. Виокремити основні функції сучасного підручника в освітньому процесі загальної середньої школи.

Основна частина. Процес пошуку досконалих моделей сучасного підручника продовжується і тому важливо, щоб в комплексі вони були багатофункціональними та забезпечували наступні складові модернізації сучасної освіти:

Оновлення змісту освіти через: відповідність навчальній програмі, науковість, логічність, послідовність, доступність, формування предметного апарату. Науковий навчальний текст має бути викладено доступно, зрозумілою для дітей мовою, а наукові терміни мають вводитись поступово, ускладнюючись на основі елементів вивченого.

Запровадження компетентнісного підходу в організації навчально-виховного процесу має змістовно та структурно забезпечити формування ключових і предметних компетентностей та їх структурних складових, які органічно взаємопов'язані між собою.

Хімія – природнича наука, успішність вивчення якої залежить не лише від знань теоретичного матеріалу, законів та наукових положень, але й від умінь школяра практично застосовувати знання в повсякденному житті. Ось чому одна із особливих функцій сучасного підручника з хімії – забезпечення практичного компоненту вивчення хімії.

Наступна функція – впровадження комп'ютерно-орієнтованих та інформаційно-комунікаційних технологій навчання, як обов'язкової невід'ємної складової сучасного освітнього процесу, здійснення якої можливе за умови:

- наявності електронної мережі та комп'ютерного забезпечення в навчальній аудиторії;
- наявності електронних підручників та посібників згідно до програми;
- наявності електронного підручника для учня та відповідного електронного посібника для вчителя.

Варто відзначити, що на даному етапі учителі хімії в своєму методичному арсеналі мають електронні засоби навчання.

Позитивним та вдалим прикладом такого підручника є електронний підручник з курсу органічної хімії автора Величко Л. П.: науково обґрунтований, змістовний, зручний для користування, цікавий та доступний для учнів. Проте, є потреба в таких електронних підручниках з кожного розділу програми

для учнів 7, 8, 9, 10, 11 класів згідно до рівня навчання, а також за метою застосування: вивчення нового матеріалу; поглиблення знань; самоконтролю та контролю знань.

Застосування інноваційних та сучасних технологій. Особистісно-орієнтоване та проектне навчання набуло широкого застосування в сучасній вітчизняній школі на уроках хімії як таке, що:

- забезпечує розвиток та саморозвиток особистості учня;
- надає можливість дитині реалізувати себе в пізнавальній та в інших видах діяльності;
- передбачає визнання й культивування досвіду дитини;
- забезпечує вибірковість змісту навчання, його форм і методів;
- організовується за принципом варіативності.

З огляду на вищевказане, сучасний підручник має здійснювати методичний супровід даних технологій. Зокрема, для запровадження в навчальний процес проектної технології, зміст підручника має поповнитись переліком можливих тем короткотривалих та довготривалих проектів, індивідуальних завдань на вибір учня тощо.

Перелік інноваційних та сучасних технологій навчання не обмежується вищеназваними. Його варто доповнити такими як: програмоване, проблемне, модульно-розвивальне, концентроване навчання, інтерактивне та багато інших, а сучасний підручник має передбачати функціонально впровадження існуючих технологій навчання.

Підтримка обдарованої дитини. Цю функцію підручника ми розглядаємо, як таку, що забезпечувала б індивідуальне випереджувальне вивчення предмету, нажаль сьогодні це не передбачено ні структурою, ні механізмом роботи з підручником; поглиблене вивчення предмету також має складності як для вчителя хімії, так і для учня 8-го, 9-го класу в зв'язку з відсутністю підручника. Вдалим і своєчасним є підручник, який отримали в 2011-2012 навчальному році учні профільного 10-го класу та в 2013-2014 навчальному році учні 11-го класу. В роботі з обдарованими учнями важливо сформулювати та підтримати мотивацію до творчості, вміння самостійно знайти розв'язки творчих та ускладнених завдань. В зв'язку з цим в підручнику має бути збільшена кількість завдань саме такого типу. Особлива потреба в додаткових випусках збірників олімпіадних та конкурсних завдань.

Дистанційне навчання. Індивідуальна форма навчання, самостійне навчання зумовлене тимчасовою хворобою, навчання вдома під час епідемії, навчання за індивідуальним планом – для здійснення таких форм організації навчання потрібний пакет методичного супроводу у складі: електронних та паперових підручників, методичних рекомендацій щодо самостійної роботи та структуризація завдань для вивчення матеріалу та контроль їх засвоєння.

Профільне навчання у складі:

- допрофільне навчання 8-9 клас;
- профільне навчання 10-11 клас;

- поглиблене вивчення предмету;
- професійна підготовка з предмету.

Запропонована логічна структура поступового переходу до профільного вивчення хімії в старшій ланці школи вимагає від учнів уміння працювати не з одним підручником, а з різними джерелами, науковою літературою. Тому є потреба в забезпеченні профільних класів з хімії декількома варіативними підручниками, а також посібником з професійної підготовки учнів, що є кінцевим завданням профільного навчання.

Зовнішнє незалежне оцінювання. Існуюча програма підготовки до ЗНО потребує адаптації сучасного підручника, який одночасно став би і посібником підготовки до ЗНО, зокрема, форма і тип завдань для самоконтролю мають відповідати формі і типу завдань для ЗНО та підсумкової державної атестації, а уміння працювати з тестами з хімії у учнів має формуватися з сьомого класу. Сучасний підручник має мати в своєму складі тренувальні та контрольні тестові завдання як з позиції поглиблення знань та їх перевірки, а також з позиції контролю та самоконтролю щодо сформованості компетентностей.

Організація інклюзивної освіти. Надзвичайна важливість вирішення даної проблеми неодноразово була підкреслена нормативними та законодавчими актами в галузі освіти. Проте в існуючих підручниках прослідковується:

- Відсутність у існуючому підручнику, складових, адаптованих для вивчення предмету дітьми з особливими потребами.
- Відсутність розділів для дітей з особливими потребами різних нозологій: вадами зору, вадами слуху.

Ці та багато інших питань потребують вирішення при створенні умов для навчання дітей з особливими потребами.

Висновок. Широкий спектр функціональності сучасного підручника передбачає його удосконалення та урізноманітнення для вирішення завдань особистісно та компетентісно – зорієнтованої, інноваційної сучасної освіти України.

Література

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua/images/files/doshkilna-crednya/serednya/derzh-standart/post_derzh_stan.doc
2. Навчальна програма з хімії (7-9 класи) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/img/zstored/files/38.doc>
3. Навчальна програма з хімії (10-11 класи) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/materials/program/30993/>

References

1. The state Standard of secondary education, available in the electronic resource: http://www.mon.gov.ua/images/files/doshkilna-crednya/serednya/derzh-standart/post_derzh_stan.doc

2. The educational program of Chemistry (7-9 classes), available in the electronic resource: <http://www.mon.gov.ua/img/zstored/files/38.doc>

3. The educational program of Chemistry (10-11 classes), available in the electronic resource: <http://osvita.ua/school/materials/program/30993/>

Новченкова Е. Д.

МНОГОФУНКЦИОНАЛЬНОСТЬ СОВРЕМЕННОГО УЧЕБНИКА

В статье рассматривается проблема современного учебника химии, который должен функционально обеспечить все составные изучения химии, как на уровне стандарта, академическом уровне, так и на уровне профильного изучения химии в общеобразовательной средней школе.

***Ключевые слова:** функции, компетенции, технологии обучения, дистанционное обучение, профильное обучение, инклюзивное образование.*

Novchenkova K. D.

MULTI-FUNCTIONALITY OF THE MODERN TEXT-BOOK

The article deals with the problem of a modern chemistry textbook that has functionally to ensure all components of chemistry studying at the both levels: standard and academic, as at the specialized level of chemistry studying at the secondary school.

The problem of a modern textbook defines a new paradigm of education in which the student is recognized as a major figure of the educational process, and the main task is the formation of a competitive personality, capable of self-learning, self-improvement, creative thinking, and to the successful fulfillment throughout the life. The peculiarity of the secondary education is in the introduction of competence-based approach in the learning process, one of the characteristics of which is the formation of the learning skills, acquiring knowledge independently, working with manuals, textbooks, electronic media resources, the Internet and more.

Textbooks are still remain as a key source of information among the educational process, the problem of modern textbooks, is its accordance to the requirements of secondary education and training programs, its role in the effectiveness of teaching and the quality of education remains relevant.

The article deals with the textbooks of modern generation and the analysis of the systems scientists' research.

The main part of the article describes the basic functions of a modern textbook in education of the secondary school:

Update curriculum.

The introduction of competence-based approach in the educational system.

Providing practical component of chemistry studying.

The introduction of a computer-oriented and ICT training.

Innovative and advanced technology.
Supporting the capable children.
Provide remote and specialized education.
Preparation for external assessment.
Organization of inclusive education.

A wide range of functional modern textbook provides its improvement and diversification to meet the challenges of personality and competence-oriented, innovative modern education in Ukraine.

Keywords: *functions, competency learning technology, distance learning, inclusive education.*

УДК 371.1:37.018.46

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДОГО ВЧИТЕЛЯ В КОНТЕКСТІ ТЕМАТИКИ ПІДРУЧНИКА ДЛЯ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ

О. М. Онаць,

*кандидат педагогічних наук,
Інститут педагогіки НАПН України*

У статті визначено сутність змістового ядра та складових компонентів поняття «професійна компетентність учителя», конкретизовано і поглиблено визначення понять «розвиток професійної компетентності вчителя» та «управління розвитком професійної компетентності молодого вчителя». Розроблено текстову нормативну модель професійної компетентності вчителя, структурно-функціональну модель управління розвитком компетентності молодого вчителя та механізм управлінського супроводу (оптимального поєднання науково-методичної підтримки та адміністративного контролю і моніторингу).

Ключові слова: *молодий учитель, професійна компетентність, модель професійної компетентності, управління розвитком професійної компетентності, механізм управлінського супроводу, текстова нормативна модель, педагогічний експеримент, різнорівнева науково-методична робота, концептуальні засади професійного саморозвитку, діагностування.*

Актуальність проблематики. Розвиток національної системи середньої освіти в Україні значною мірою зумовлений «...теоретичним осмисленням феномена професіоналізму педагогічних кадрів» [14, с.5]. Особливо це сто-